

et ab eis visam, communis est antiquorum; Chrys., hom. 6 in Matt., et 2 Imperfecti, quem Theophylactus, Euthymius et alii sequuntur, Matth. 2, ubi Hieron. idem indicat; et clarius Beda, et Leo Papa, ser. 4 Epiph.; et favet hymnus ecclesiasticus: *Ibant Magi, quam viderant, stellam sequentes præviam*. Et hæc sententia est satis verisimilis; oportebat enim homines ignorantes, et novos in fide, sensibili signo duci; et ita D. Thomas, hic, hanc amplectitur sententiam. Neque Evangelium repugnat, quia non oportuit omnia explicite dici. Sed est ulterius animadvertendum ex eodem D. Thoma dupliciter posse intelligi, Magos vidisse stellam, et illius ductu in Judæam venisse. Primo, quod ipsa non fuerit localiter præsens in Oriente, sed tantum in Judæa, seu supra Bethlehem, fuerit autem visa a Magis in Oriente existentibus, qui illam respicientes, et quasi ante oculos semper habentes, in Judæam venerint. Secundo, quod ipsa stella visa fuerit existens in Oriente, et semper comitata fuerit Magos venientes per viam, illisque iter demonstrans, sicut ducebat Deus populum Israel per desertum, in columna nubis et ignis. Et hic posterior modus est sine dubio verus, et ab omnibus citatis Patribus explicatus, et consentaneus illis verbis Evangelii: *Vidimus enim stellam ejus in Oriente*; et evidentius illis: *Et ecce stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra ubi erat puer*. Mota ergo fuit illa stella usque ad locum nativitatis Christi.

9. Ex quo facile intelligitur motum illum non fuisse naturalem, et ab intrinseco, sed ab aliquo intellectuali motore; erat enim motus quasi progressivus, et (ut Chrysostomus et alii notant) interdum erat uniformis, interdum vero per modum descensus, et aliquando quiete interrompebatur ex libertate motoris absque ulla alia physica causa, ut videre licet, cum pervenit Bethlehem; tunc enim et stetit stella, et descendit prope ipsum locum nativitatis Christi, ut illum evidentius designaret; quæ omnia non poterant nisi ab intellectuali motore proficisci. Quis autem ille motor fuerit, non constat; verisimile autem est non fuisse motam immediate a Deo, seu Spiritu Sancto, ut videtur indicari in hom. 2 Imperfecti, sed media aliqua virtute Angelica, quia Deus, cum commode fieri potest, operatur per causas secundas, et quantum ex Scripturis colligi potest, regulariter loquendo, hujusmodi motus per Angelos operatur; atque in

hac sententia est Abulen. supra; et hoc modo interpretari possumus Chrysost., hom. 6 in Matth.; et Theophylact. ac Euthym., qui eum sequuntur; et August., si auctor est operis de Mirab. Sacræ Scripturæ, in lib. 3, c. 4, qui dicunt illam stellam non fuisse veram, sed invisibilem aliquam virtutem, in speciem syderis transfigurata; intelligunt enim non fuisse veram stellam cælestem, non tamen non fuisse verum corpus lucidum; quia vero invisibilis virtus illam movebat, et quasi per illam loquebatur, ideo dicitur fuisse invisibilis virtus in speciem stellæ transfigurata, seu quasi assumens et movens corpus in figuram stellæ apparens.

10. *Dubium. — Responsio. — Innocentium cædes cur a Deo permissa.* — Unum vero superest dubium: si Magi ab stella dirigebantur, quomodo diverterunt a via, et necessarium fuit illis inquirere ubi Christus natus esset. Respondetur: hoc confirmat quod nuper dicebamus, stellam illam motam fuisse ab aliqua intelligentia, cujus arbitrio et divina imperio voluntate factum est, ut aliquando sese occultaret, vel radios lucis confinendo, suspendente Deo concursu suum; vel ita sese elevando, ut videri non posset. Verisimile autem est (quod Chrysostomus inquit) duxisse Magos usque Jerusalem, et ibi se occultasse, unde factum est ut ipsi putaverint ibi esse terminum itineris, et (ut Leo Papa inquit) *regem natum in civitate regia fuisse requirendum*. Cur autem voluerit Deus occultari stellam Magis, ut ipsi Christum in Jerusalem requirerent; cur etiam consequenter voluerit permittere turbationem Herodis, et Innocentium cædem, eleganter disputatur a Sanctis Patribus in citatis locis, qui varias rationes reddunt, quas D. Thomas attingit supra, art. 2, ad 3. Summa earum est, primo, voluisse Deum Christi nativatem publice annuntiarum Judæis per gentes, tum ut eorum ignorantia et excecatio indicaretur; tum ut ipsi verum proferrent testimonium de loco nativitatis Messie, quod convincerentur, ut scribit Leo, serm. 2 de Epiph.; tum denique ut Magi, qui erant primitiæ Gentium, fidem suam et animi constantiam manifestarent, et omnibus, quorum duces futuri erant, exemplo essent. Secundo, voluisse Deum permittere Herodis turbationem, tum ut illius tyranni crudelitas et astutia ostenderetur; tum etiam ut exemplo illo constaret nihil posse humana consilia adversus divina, neque Christum fuisse interficiendum quando reges terræ volebant, sed quando

ipse voluit, ut eleganter tradit Fulgentius, ser. de Epiph. Tum denique ut manifestaretur prava Judæorum dispositio, qui simul cum Herode turbati, et Christi necem machinati fuerunt, ut notat Hier., Matt. 3. Tertio, voluisse Deum cædem Innocentium permittere, tum propter eorum commodum et gloriam, ut veri martyres efficerentur, ut est constans totius Ecclesiæ et Patrum omnium sententia, ut agentes de baptismo latius dicitur sumus; tum etiam ut Christus omnibus modis a martyribus testimonium acciperet, et quædam futurorum martyrum semina ac initia statim jacerentur, et ut in infantibus, in quibus nullum meritum aut dispositio inveniri poterat, gratia Christi et singularis prærogativa martyrii evidentius commendaretur, ut Bernardus inquit, sermone de Innocentibus. Præterea, ut opere ipso infantes infanti Christo deservirent, ejusque nativitatis testes essent, vel quia dum in eis completur prophetia illa: *Rachel plorans filios suos*, signum nativitatis Messie datum est, vel quia dum propter Christum natum occiduntur, certissimum illi testimonium præbent. Unde etiam factum, ut non solum testes, sed etiam præcones ejusdem nativitatis extiterint. Nam, ut eleganter inquit Leo Magn., serm. 2 de Epiph.: *Et sævitia Herodis volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi nesciens serviebat, ut dum atroci interius facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium cæde persequitur, annuntiatum cælitus dominatoris ortum insignior ubique fama loqueretur, quam promptiorem ad narrandum, diligentemque faciebat et supernæ significationis novitas et cruentissimi persecutoris impietas.*

SECTIO VI.

Quomodo, visa stella, Magi cognoverint Christi nativatem.

1. Fuit quorundam sententia, Christi nativatem potuisse a Magis per astrologiæ scientiam et stellarum constellationem agnosci. Ita docuit Petrus de Aliaco, q. 30 in Genes., ut latius tractat Sixtus Senen., l. 6 Bibl., annot. 10. Cui sententiæ videtur favere Hieronymus, in 47 c. Isai., circa finem, dicens: *Magi de Oriente venerunt, Domini stellam se vidisse dicentes, vel ex artis scientia, vel ex vaticinio Balaam, Prophetæ sui*. Et similia verba reperuntur nomine Augustini, l. 3 de Mirabil. Script., c. 4. Sed est sententia prorsus falsa,

nec potest habere nisi hæreticum fundamentum, nimirum generationes hominum fatali quadam necessitate ex stellarum constellationibus provenire; quod est hæreticum, humanamque libertatem destruens. Et multo absurdius ac intolerabilius est id sentire de divinis operibus ac supernaturalibus mysteriis, in quo ordine Christi conceptio et nativitas existunt. Legatur contra hunc errorem generaliter Leo Papa, epist. 91, vel, juxta alios codices, 93 ad Turibium, et in speciali tractando de hoc mysterio; Gregorius Nyssenus, Oratione de Nativitate Christi; Chrysostomus, et cæteri Græci in Matthæum; Greg. Papa, homil. 10 in Evang.; August., ser. 6 Epiph., et 2 lib. cont. Faust., c. 5 et sequentibus, qui tamen præcipue disputant de stella quæ Magis apparuit, et recte dicunt non potuisse illam esse fatum pueri; sed (si ita loqui licet) potius puerum stellæ fatum appellandum esse. Quia non puer propter stellam, sed stella propter puerum demonstrandum exorta est. Unde eleganter Petrus Chrys., serm. 156, circa illud verbum, *Stellam ejus: Habere*, inquit, *cæpit stellam unam, totam qui fecit, habet et continet creaturam; qui habet stellam, non habetur a stella, neque ipse agitur cursu stellæ; sed ipse stellæ agit cursum, cujus per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, ut Magorum serviat et mittatur ad egressum*. Quocirca verbum supra citatum ex Hieronymo, obiter tantum dictum esse videtur, et non affirmando, sed sub disjunctione quadam. Potest præterea ita exponi, ut non sit sensus, potuisse Magos visa stella ex illa per artis scientiam cognoscere Christi nativatem; sed quod arte juvari potuerint ad intelligendum eam stellam fuisse novam et inusitatam. Eadem expositio adhiberi potest verbis Augustini, quæ obscuriora sunt, quanquam ille liber incertæ est auctoritatis.

2. Secunda sententia est, Magos, qui successores erant Balaam, ex vaticinio illius fuisse edoctos orituram aliquando stellam, quæ nativatem regis ejusdem Judæorum indicaret, juxta verbum illud Num. 24: *Orietur stella ex Jacob, et consurget virga de Israel*, ac propterea summa cura ac sollicitudine observasse et exspectasse ortum illius stellæ, et ideo, illa visa, statim fuisse motos ad quærendum regem per eam indicatum. Hæc est communis antiquorum Patrum sententia, Orig., hom. 13, 15 et 18 in Num., et l. 1 cont. Celsus; Basil., dicta hom. de Hu-

mana Christi generatione. Qui addunt, forsitan per adventum Domini sensisse Magos suorum deorum, seu potius dæmonum, potestatem debilitatam, indeque cœpisse cognoscere magnæ virtutis esse regem natum, et per stellam indicatum. In eadem sententia sunt fere omnes expositores Matt. 2, Hieron., Theoph., Euthym., Anselm., Chrysost., in Imperfecto, hom. 2. Idem fere omnes Patres in homiliis de Epiph.; Leo Papa, præsertim serm. de Stella et Magis; et bene Petrus Chrysolog., ser. 156: *Non curiositate, inquit, Chaldæa, non arte magica, sed Judaica prophetia;* et serm. 157: *Non Chaldæa arte, sed de prisca Sanctorum traditione majorum. Erant isti de genere Noe, de filiis Abrahæ, qui Christum nasci per Deum didicerant, non per artem, eumque hominem Deum regem moriturum alto cognoverant sacramento.* Quibus verbis indicat hic auctor, non ex sola prophetia Balaam, sed etiam ex majorum traditione habuisse Magos fidem de adventu Christi, et ex illa motos fuisse, ut ad Christum adorandum festinarent. Eandem sententiam de prophetia Balaam docuit Isidorus, lib. de Pass. Dom., cap. 13; et idem sentiunt Hieron., Isai. 47; Augustin., lib. 3 de Mirabil. Sacræ Scripturæ; et Gregor. Nyssenus, orat. de S. Christi Nativ. Denique Ambrosius, lib. 2 in Lucam, c. de Magis. Accedit etiam profanos auctores tradidisse, per totum Orientem famam percerebuisse, regem quemdam nasciturum in Judæa fuisse, qui rebus omnibus potiretur. Ita colligitur ex Cicerone, lib. 2 de Divinat.; et Suetonio, in Vita Vespasiani; et tradunt ex nostris Orosius, lib. 6, c. 6; et Egesippus, lib. 5, et alii.

3. *Visa stella, interius illuminati Magi. — Fides, et religio Magorum insignis. —* Dicendum tamen est, Magos simul cum externo signo stellæ habuisse internum lumen ac divinam illustrationem. Ita docet D. Thomas hic, art. ult., et videtur mihi constans ac certa sententia, quam iis verbis docuit Leo Papa, serm. 4 de Epiph.: *Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstitit signum, et quod fecit intelligi, fecit inquiri, et se inveniendum obtulit requisitus;* et ser. 3: *Magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione divina, ut eos tantæ visionis mysterium non lateret, et quod oculis ostendebatur insolitum, animis non esset obscurum;* et ser. 4: *Præerat huic miraculo gratia Dei, etc.;* et inferius, quasi exponens secundam sententiam supra citatam, inquit:

Quamvis autem divinæ dignationis esset hoc munus, ut cognoscibilis gentibus fieret natiuitas Salvatoris, ad intelligendum tamen miraculum signi potuerunt Magi etiam de antiquis Balaam prænunciationibus commoneri. Idem sensit Fulgentius, serm. de Epiph.; et late Chrysolog., serm. 156 et sequentibus, de eodem mysterio; et August., serm. 7: *Hanc stellam, inquit (sicut intelligitur) admirati, cujus etiam esset, consequenti revelatione nosse meruerunt, regis videlicet Judæorum, eoque nato, cum et hoc ejus gratia cognovissent, ad eum adorandum hodie occurrere potuerunt;* et optime etiam Chrys., hom. 6 in Matt., qui hoc confirmat, simul cum Augustino supra, quia Magi non venerunt ad Christum sola cogitatione et spe regni temporalis, tum quia non sperarent illum futurum temporalem regem suum, sed gentis alienæ; tum etiam quia magno periculo se exposuerunt, novum regem in alieno regno, et in civitate regia, et coram rege, qui tunc regnabat, futurum successorem quærentes. Præterea, quia infantulum adorarunt, nulla regis videntes insignia, cujus gratiam tunc captare non poterant, si tantum homo et rex temporalis futurus crederetur, quandoquidem eorum obsequium non agnoscebat, neque etiam apud illius parentes humanam aucupari benevolentiam seu adulationem potuerunt, cum eos pauperes et inopes esse prospicerent. Denique, quia ad patriam redeunt nullo spectato temporali præmio. Cognoverunt igitur Christum esse plus quam hominem, et regem plus quam temporalem; atqui hujusmodi cognitionem sine gratia Spiritus Sancti habere nequiverunt. Eo vel maxime quod suis muneribus insignem quamdam de Christo cognitionem declararunt, ut supra ex Sanctis Patribus citavimus, et uno verbo dixit eleganter Fulgentius supra: *Attende quid obtulerunt, et agnosce quid crediderunt.* Deinde in toto itinere ac diligentia quærendi Christum, et in illa animi constantia, qua de illo Hierosolymis interrogarunt, et in illo gaudio valde magno, quo gavisi sunt, visa iterum stella, ac denique in eo obsequio quo coram puero in præsepi invento prociderunt, eumque adorarunt, insignem animi virtutem, fidem, religionem, atque charitatem ostenderunt. Ergo non est dubium quin singulari et excellenti gratia ab Spiritu Sancto fuerint interius præventi et adjuti. Postremo, in Evangelio legitur, post adoratum Christum accepisse Magos in somniis responsum, *ne redirent ad Herodem;* quid ergo mirum quod existentes in

Oriente divinum responsum acceperint, ut Christum adorandum adirent? Cognoverunt ergo stellæ significationem divino lumine. Voluit autem Deus non tantum interius eos illuminare, sed etiam sensibili stellæ signo ducere, tum quia erant imperfecti, et quasi parvuli in fide; tum etiam quia hæc est suavis divinæ providentiæ dispositio, ut per ea, quæ unicuique familiaria sunt, unumquemque ad se trahat et moveat. Quia ergo Magi in rerum cœlestium ac stellarum consideratione versabantur, ideo eis per novi syderis illustrationem demonstrari voluit, ut recte D. Thomas, art. 5, declarat, et a. 3, ad 3, ubi dicit ideo ab Oriente fuisse vocatos, ut significaretur a Christo, cujus nomen Oriens est, Zachar. 6, attractos fuisse. Denique Chrysost., hom. 11 in cap. 1 Joann., Magos dicit fuisse factos a Christo magistros Judæorum, et hom. 16, et variis in Matt., ad Christum loquens, inquit: *Ipse adventu tuo Magos ab Oriente vocasti, et Evangelistas eos ad sua remisisti.*

QUÆSTIO XXXVII.

DE LEGIBUS CIRCA PUERUM JESUM OBSERVATIS, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de circumcissione Christi. Et quia circumcisio est quædam professio legis observandæ (secundum illud Gal. 5: Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis faciendæ), simul cum hoc quærendum est de aliis legalibus circa puerum Jesum observatis. Unde quærantur quatuor:

- Primo, de ejus circumcissione.*
- Secundo, de nominis impositione.*
- Tertio, de ejus oblatione.*
- Quarto, de matris purgatione.*

ARTICULUS I.

Utrum Christus debuerit circumcidi.¹

1. *Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus non debuerit circumcidi. Veniente enim veritate, cessat figura. Sed circumcisio fuit Abrahæ præcepta in signum fœderis quod erat de semine nascituro, ut patet Gen. 17. Hoc autem fœdus fuit in Christi natiuitate*

¹ Infr., q. 40, art. 4, corp. Et 4, d. 1, q. 2, art. 2, q. 3; et opu. 60, cap. 5.

completum. Ergo circumcisio statim cessare debuit.

2. *Præterea, omnis Christi actio nostra est instructio; unde dicitur Joan. 13: Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis. Sed nos non debemus circumcidi, secundum illud Gal. 5: Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Ergo videtur quod nec Christus debuerit circumcidi.*

3. *Præterea, circumcisio est ordinata in remedium originalis peccati. Sed Christus non contraxit originale peccatum, ut ex supra dictis patet. Ergo Christus non debuit circumcidi.*

Sed contra est quod dicitur Luca 2: Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer.

Respondeo dicendum, quod pluribus de causis Christus debuit circumcidi. Primo quidem, ut ostendat veritatem carnis humanæ, contra Manichæum, qui dixit eum habuisse corpus phantasticum, et contra Apollinarium, qui dixit corpus Christi esse divinitati consubstantiale; et contra Valentinum, qui dixit Christum de cælo corpus attulisse. Secundo, ut approbaret circumcissionem, quam olim Deus instituerat. Tertio, ut comprobaret se esse de genere Abrahæ, qui circumcissionis mandatum acceperat in signum fidei quam de ipso habuerat. Quarto, ut Judæis excusationem tolleretur eum reciperent, si esset incircumcisus. Quinto, ut obediendi virtutem nobis suo commenderet exemplo. Unde et octava die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum. Sexto, ut quia in similitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati consueverat mundari, non respueret. Septimo, ut legis onus in se sustinens, alios a legis onere liberaret, secundum illud Gal. 4: Misit Deus filium suum factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret.

Ad primum ergo dicendum, quod circumcisio per remotionem carnalis pelliculæ in membro generationis facta significat spoliationem vetustæ generationis, a qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi. Et ideo veritas hujus figuræ non fuit plene impleta Christi natiuitate, sed in ejus passione, ante quam circumcisio suam virtutem et statum habebat. Et ideo decuit Christum ante suam passionem tanquam filium Abrahæ circumcidi.

Ad secundum dicendum, quod Christus circumcissionem suscepit eo tempore quo erat sub præcepto. Et ideo sua actio in hoc est nobis imitanda, ut observemus ea quæ sunt nostro